

Biblické východiská encykliky ***Laudato si'***

O starostlivosti o náš spoločný domov

spracoval: prof. ThDr. František Trstenský, PhD.

Prečo Cirkev vstupuje na pôdu ekológov, ochranárov a environmentálnych aktivistov?

- „Svet nemožno analyzovať tak, že izolujeme jeden z jeho aspektov, pretože „kniha prírody je jedna a nedeliteľná“ a jej súčasťou je životné prostredie, život, sexualita, rodina, spoločenské vzťahy a ďalšie aspekty.“ (Benedikt XVI. Caritas in veritate)
- „Vzhľadom na globálny úpadok životného prostredia, sa chcem obrátiť na každého človeka, ktorý býva na tejto planéte.“ (František., Laudato si’).

Marec 2008: Vatikán zverejnil 7 hlavných hriechov dnešnej doby

- obchod s drogami, ich distribúcia a užívanie;
- **znečisťovanie životného prostredia;**
- genetická modifikácia;
- vedecké experimentovanie na ľuďoch v rozpore s etikou;
- **nenáсыtnosť po peniazoch a život v nadmernom bohatstve;**
- správanie vedúce k sociálnej nespravodlivosti;
- zapríčiňovanie chudoby.

Dôvody, ktoré viedli k zdôrazneniu ekologických tém v teológii

- Bolestná skúsenosť 2. svetovej vojny, dodržiavanie ľudských práv, otázka zneužitia moci voči ľudskej bytosti ale aj životnému prostrediu.
- Obnovený záujem o eschatológiu ako súčasť teológie = pohľadu na budúcnosť a na prítomnosť človeka, spoločnosti a sveta.
- Postkoloniálna západna civilizácia a veľké množstvo sociálnych zmien.

Medzigeneračná spravodlivosť

- *Musíme však upozorniť na závažnú povinnosť odovzdať zem novým generáciám v takom stave, aby ju aj ony mohli dôstojne obývať a ďalej rozvíjať...*
- *Spôsob, akým človek zaobchádza so životným prostredím, ovplyvňuje, akým spôsobom zaobchádza so sebou samým a naopak.*
- *Vážne prehodnotiť svoj životný štýl, ktorý v mnohých častiach sveta inklinuje k hedonizmu a konzumizmu.*

Interdiscilinarita

- Poslaním teológie je aj interdisciplinarita, v ktorej ponúkne ekológiu ľudského vnútra, ľudského ducha.
- Interdisciplinarita napomáha zachovať nielen prepojenie s realitou.
- „ekoteológia“. Ide o kontextuálne chápanie teológie, ktorá vo svetle najnovších ohrození životného prostredia nanovo definuje úlohu kresťanstva.

Nejde len o ekológiu, ale aj o ...

- životné podmienky všetkých ľudí,
- spravodlivá distribúcia zdrojov Zeme,
- industrializácia a urbanizácia vs. rešpekt a úcta k človeku a životnému prostrediu
- Všetky tieto termíny vo svojej podstatne sú zamerané na zdôraznenie **Božej prítomnosti, ktorá zaväzuje** ľudstvo k zodpovednému správaniu.

Hermeneutika textov zameraných na ochranu životného prostredia

- Je dôležité čítať celú Bibliu.
- Cirkev nechce čítať Bibliu pre ochranárov, ale spolu s nimi a to je rozdiel.
- Starostlivosť o životné prostredie je jeden z aspektov kresťanskej etiky, ale určite nepatrí medzi nosné témy kresťanského posolstva. Na to máme iné disciplíny ako už spomenutá ekológia.

Vybrané biblické texty

- Pápež František v encyklike Laudato si' uvádza, že myšlienku Stvoriteľa mnohí odmietajú a odsúvajú ju do oblasti iracionálnosti.
- V stvorení má osobitné miesto človek, o ktorom je povedané, že bol stvorený „na Boží obraz“
- Človek dostal od Boha postavenie vodcu, ktoré v sebe zahŕňa zodpovednosť viesť a spravovať.

Biblia a morálka

- „Boh, ľudstvo a stvorený svet sú medzi sebou prepojení, a preto je prepojená aj teológia, antropológia a ekológia. **Ak sa neuznajú práva Boha voči nám a práva sveta**, tak vláda človeka nad svetom sa ľahko zvrhne do neobmedzeného vládnutia a využívania, ktoré vedú k ekologickej katastrofe.“

*„Boh ich požehnal a povedal im: "Plod'te a množte sa a naplňte zem! **Podmaňte si ju a panujte** nad rybami mora, nad vtáctvom neba a nad všetkou zverou, čo sa hýbe na zemi!"“ (Gn 1,28)*

- Človek je zodpovedný za stvorenie, ktoré treba ochraňovať a zvelaďovať.
- Človek nie je schopný tvoriť (resp. stvoriť) ako to robí Boh, ktorý povoláva ex nihilo k bytiu.
- Keďže sme tento svet nevytvorili, nemôžeme ani byť jeho absolútnymi vládcami.
- Nejde teda o ovládnutie na spôsob vojenského obsadenia krajiny, ale o povolanie starať sa, opatrovať, kultivovať a chrániť stvorenstvo.

Gn 2,15: „I vzal Pán, Boh, človeka a umiestnil ho v raji Edenu, aby ho **obrábal a strážil**.“

- „«Obrábat'»“ znamená orat' alebo pracovať na zemi, «strážit'» znamená chrániť, starať sa, udržiavať, uchovávať, bdieť. To naznačuje vzťah zodpovednej vzájomnosti medzi človekom a prírodou.“ (Laudato si', bod 67)
- Svet nejestvuje pre oslavu človeka, ale pre oslavu Boha

Pápež František pripomína

- Sabatický rok – raz za sedem rokov (porov. Lv 25,1-4) –, keď sa zemi doprial úplný odpočinok.
- Po uplynutí siedmich sabatických rokov, tzn. štyridsaťdeväť rokov, sa slávilo **j u b i l e u m, r o k v š e o b e c n é h o o d p u s t e n i a**, a bola vyhlásená sloboda „pre všetkých obyvateľov krajiny“

„Zachovávaj jeho prikázania a jeho ustanovenia, ako som ti dnes prikázal, aby sa tebe a tvojim deťom po tebe vodilo dobre a aby si dlho ostal v krajine, ktorú ti Pán, tvoj Boh, dáva na večné veky.“ (Dt 4,40)

- Ak ľud bude počúvať a zachovávať Boží zákon, bude žiť v pokoji a prosperite.
- Krajina je daná do správcovstva a nie do neobmedzeného vlastníctva, je vyjadrená systémom desiatkov.
- Deuteronomistický zákon prikazoval oddeliť istú časť marginalizovaným skupinám, ktoré žijú uprostred spoločnosti.

Záverečné konštatovania

- Biblia nám ukazuje, že ani osobné ani ekonomické užívanie nemôžu ospravedlniť devastovanie životného prostredia.
- Zákony dotýkajúce sa človeka, pôdy, zvierat a rastlín pripomínajú človekovi, že v konečnom dôsledku nie je vlastníkom, ale správcom Zeme, ktorá patrí Bohu.

Pápež František

„Prológ Jánovho evanjelia prekvapuje svojím tvrdením, že Slovo „sa telom stalo“ (Jn 1, 14). Jedna osoba z Trojice vstúpila do stvoreného kozmu a mala účasť na jeho osude až na kríž. Od začiatku sveta, ale predovšetkým od začiatku vtelenia pôsobí Kristovo tajomstvo skrytým spôsobom v celku prirodzenej reality bez toho, aby tým narušilo jej autonómiu.“